

TEMEL ALGISAL SÜREÇLER VE BİLGİ İŞLEMEDE ALGININ YERİ VE GESTALT PRENSİPLERİ

BİLGİ İŞLEME SÜREÇ VE YAKLAŞIMLARI

ALGI

- Dünya ile ilgili tüm bilgilerimiz algısal süreçlere dayanmaktadır. Bu nedenle algı konusu hem felsefe ve psikolojinin hem de başka birçok alanın ilgisini çekmiştir.
- Özellikle psikolojinin hem akademik hem de uygulamalı alanlarında algı önemli bir konudur.
- Klinik psikoloji gibi uygulamalı psikoloji alanlarına da son derece önemli katkılar sunmuştur.

ALGI

- *Algı; dış dünya tarafından doğrudan belirlenen ve edilgen şekilde çalışan bir mekanizma değil, son derece etkin bir yeniden inşa etme sürecidir.*
- Esnek bir yönü de olan algı sürecinde «bilgi ve algı» etkileşim halindedir. Bağlamın etkilerinden algının bilgiyi oluşturduğu gibi, bilginin de algıyı etkilediği bilinmektedir.

ALGI

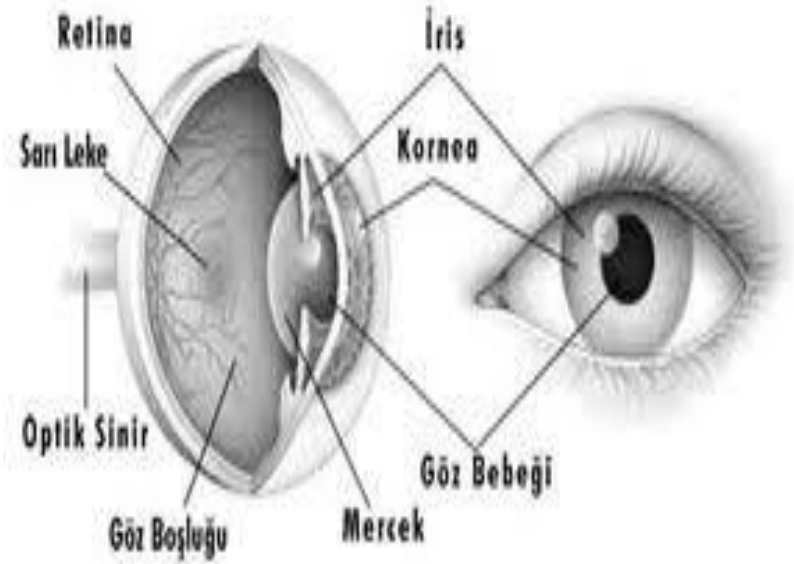
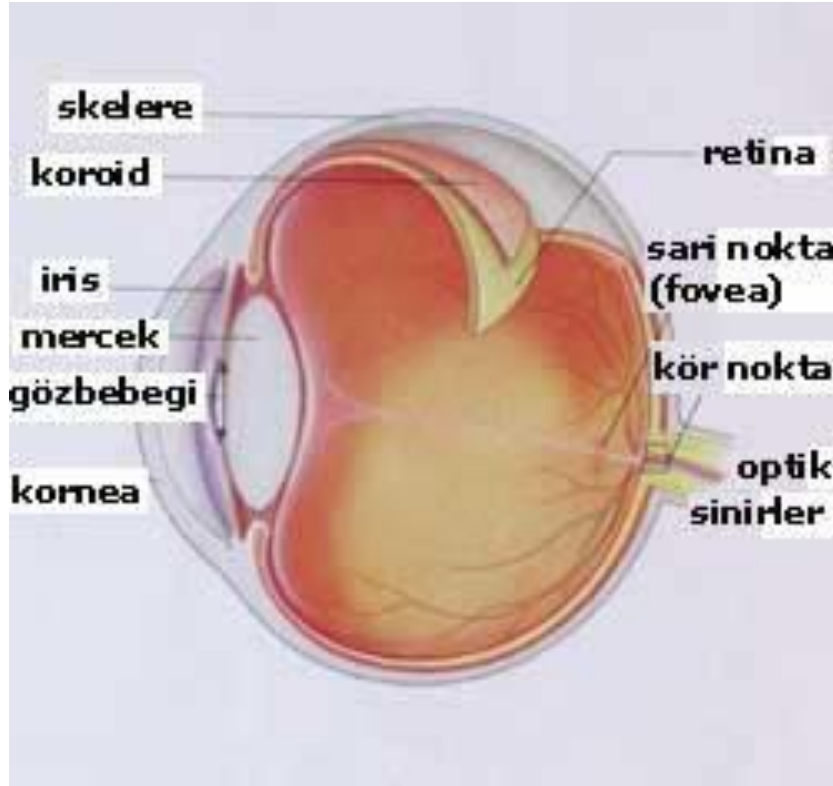
- Algısal süreçlerin içinde en çok bilgi sahibi olunan alan «görsel algıdır».
- İnsandaki en gelişmiş duyu olan görme, dış dünya hakkında bilgi sahibi olmamıza yarayan en önemli kaynaktır. Buna uygun olarak da beyinde ve özellikle de kortekste oldukça büyük bir alan kaplamaktadır.

GÖRSEL SİSTEMİN TEMEL FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİ

- Sayıları yaklaşık 120 milyon civarında olan ışık reseptörleri iki gruba ayrılırlar:
 - ***Koniler (Mavi, yeşil ve koni hücreleri renk algısı için önemlidir)***
 - ***Çubukları (Siyah-beyaz görmemizi sağlarlar – Işık şiddetini iletirler)***

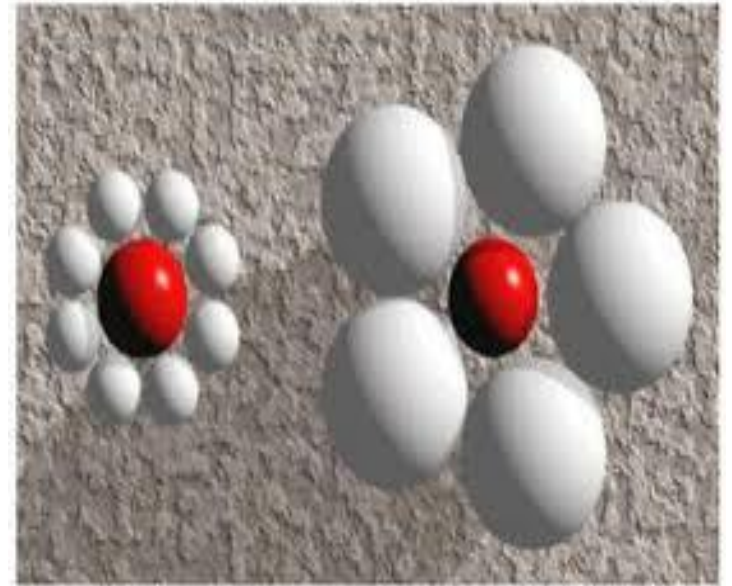
Fovea bölgesinde toplanan koniler odaklanma ile ilgili merkezi oluşturmaktadır. Fovea bölgesinden uzaklaştıkça sayıları daha fazla olan çubuk hücreler gelmektedir. Çubuk hücreler, düşük ışık seviyelerinde etkili olurlar ve loş ya da karanlık ortamlarda daha etkilidirler. Çok sayıda çubuk aynı bipolar hücreyi paylaştığı için ince ayrıntıları iletmezler.

GÖRSEL SİSTEMİN TEMEL FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİ

GÖRSEL SİSTEMİN TEMEL FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİ

- Algının edilgen bir süreç olmadığına ilişkin örneklerden biri **kontrast (zıtlık) etkisidir**. Bu etkiye göre, belli bir konumdaki uyarıcıya verilen tepki çevre bölgelerdeki tepkilere bağlıdır.

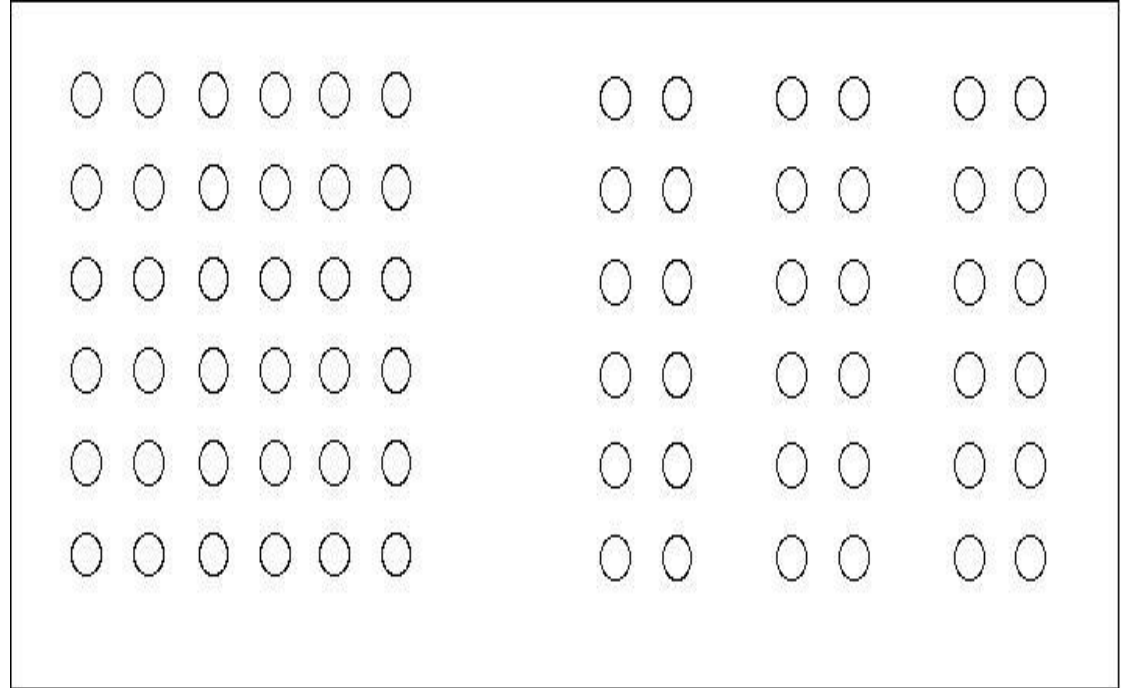
FORM ALGISI

- Cisimlerin belirlenebilmesi için kullandığımız şekil ve büyüklük özelliklerine *cismin uzaysal özellikleri* adı verilir.
- Uzaysal görme çalışmalarının ilk sistematik örneklerini GESTALT ekolünde görüyoruz.
- Gestaltçılara göre:
 - Algı tek tek en basit parçaları belirleyerek değil, bir bütün olarak gerçekleşmektedir.
 - Bütün, parçaların toplamından farklıdır.
 - Algısal sistemin bazı organizasyon prensipleri bulunmaktadır;
 - Yakınlık,
 - Benzerlik,
 - Tamamlama,
 - Süreklilik.

FORM ALGISI

- **YAKINLIK PRENSİBİ**

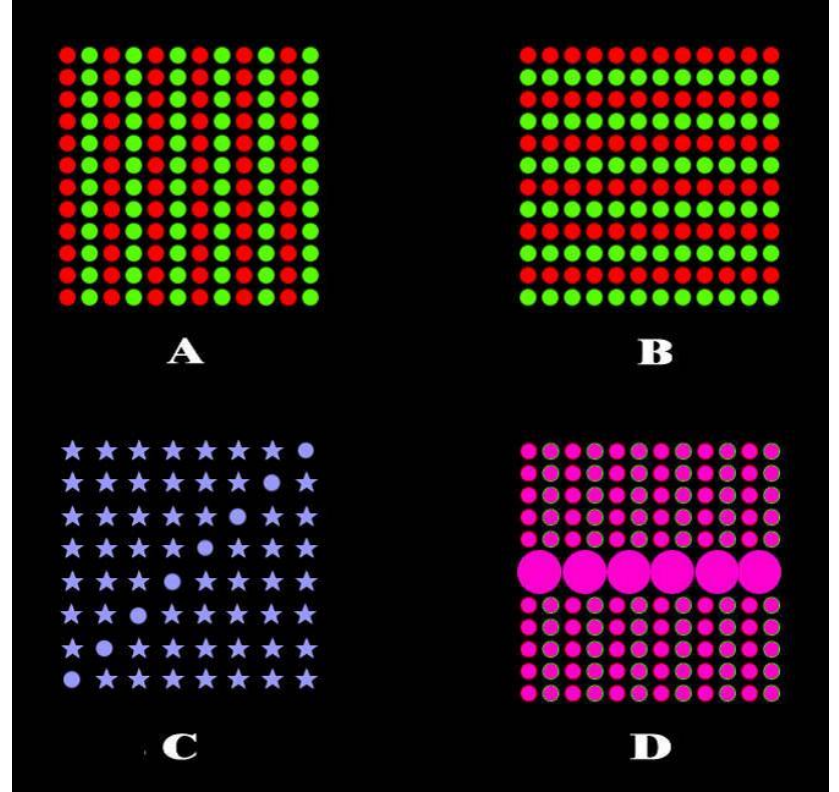
- Birbirine yakın olan cisimlerin bir bütün olarak algılanmasıdır.

FORM ALGISI

- **BENZERLİK**

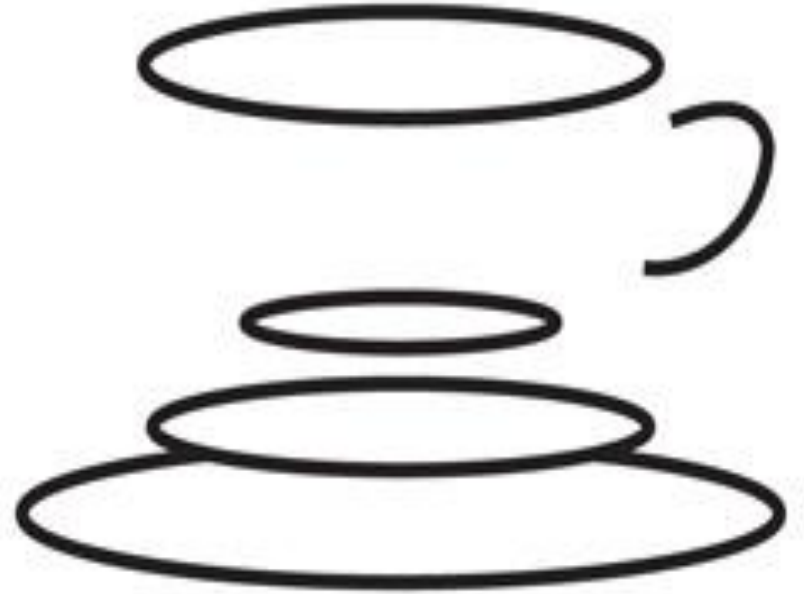
- Bu prensibe göre, birbirine benzeyen cisimler bir bütün oluşturacak şekilde algılanırlar.

FORM ALGISI

- **TAMAMLAMA**

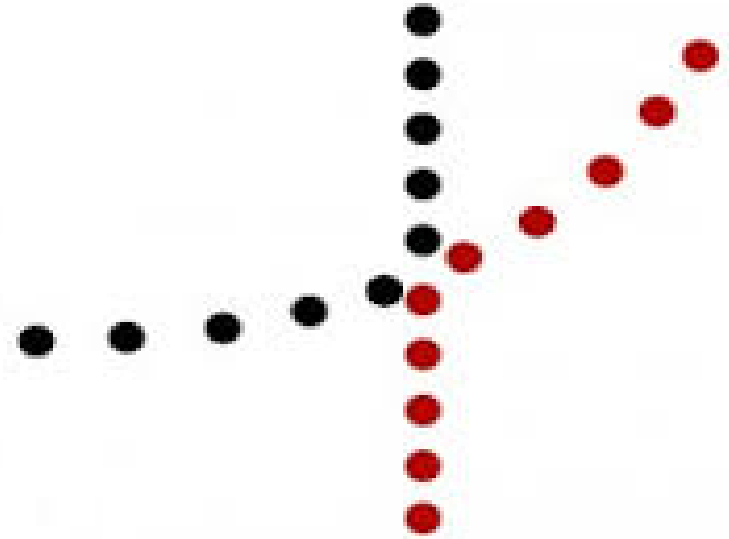
- Algı eksik bilgileri ya da boşlukları doldurarak bir bütün oluşturmaktadır.

FORM ALGISI

- **SÜREKLİLİK**

- Yan yana olan cisimlerin düzgün ve kesintisiz eğriler oluşturacak şekilde bir arada algılanmasına süreklilik denir.

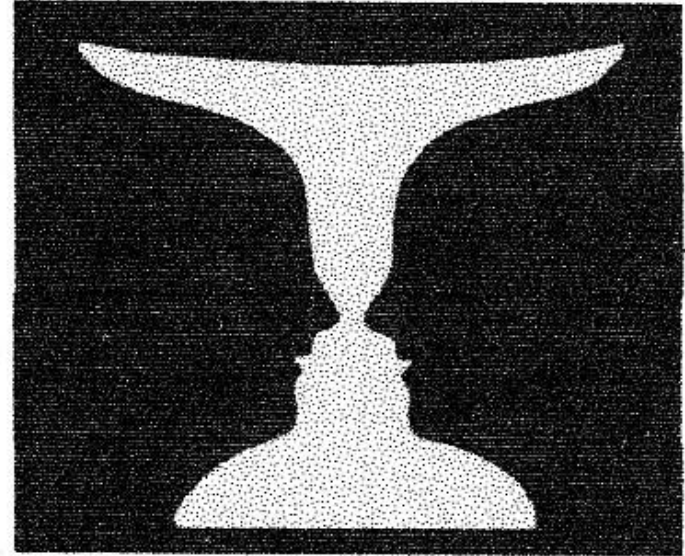

Form algısı

- Bahsedilen tüm prensipler bir şeklin sınırlarının yani nerede başlayıp nerede bittiğinin belirlenmesi sırasında önem kazanmaktadır.
- Bu da algının önemli konularından olan **şekil-zemin ayrımının** yapılması sırasında bize yardımcı olmaktadır.
- Neyin şekil, neyin zemin olduğu sorusu da algı çerçevesinde önem kazanan soruların başında gelmektedir.
 - ***Neyin şekil, neyin zemin olduğu bilgisi genelde organizmanın amacına bağlı olarak belirlenmektedir.***

Form algısı

- Bazen de ortamdaki ipuçları şekil-zemin ayrımı yapılabilmesini güçleştirmektedir.
- Bu resimde aynı anda hem yüzlerin hem de vazonun görülmesi imkansızdır.
- *Gestalt prensiplerine göre, resmin bazı bölgelerine değil tamamına bakılarak şekil-zemin ayrımını yapabilmek mümkün olmaktadır.*

DERİNLİK ALGISI

- Derinlik algısında, görsel sistemin bir nesnenin uzaklığını tespit etmesindeki en büyük zorluk, retinaya düşen imgenin iki boyutlu olmasından kaynaklanmaktadır.
- Bu süreçte görsel sistem iki türlü ipucundan yararlanmaktadır:
 - Okülomotor
 - Görsel

DERİNLİK ALGISI

- **GÖRSEL DERİNLİK İPUÇLARI**
 - Görsel derinlik ipuçları;
 - **BİNOKÜLER**
 - **MONOKÜLER**

olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

HAREKET ALGISI

- İnsan gibi daha gelişmiş organizmalar sadece hareketi değil, hareketin yönü, hızı ve hareket eden cismin tanınması gibi işlevler gelişmiştir.
- Hareket algısını fizyolojik temellerini kortekste bulunan harekete duyarlı hücrelerde görmek mümkündür.
- Bazı hücreler belli bir yöndeki harekete tepki vermekte başka yönlerdeki hareketlerden etkilenmemektedir.

Sonuç olarak

- Dış dünyada olup bitenleri algılayabilmek sürekli bir hesaplama, karşılaştırma, çıkarım ve hatta yorum işidir.
- Bizler bu tür hesapları yaptığımızın ve bazen de yanılığa düştüğümüzün de farkında olamıyoruz.
- Sonuçta görüyoruz ki aslında görsel sistem dış dünyayı olduğu gibi değil, avantaj sağlayan bazı «düzeltmeler» yapıp o şekilde yansıtıyor bize.
- Ayrıca algının duruma, organizmanın ihtiyaçlarına göre «esnemek» gibi bir özelliği de vardır.